

رمزارزها و آینده ارزی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

مختلفی از پول را در سطح جهانی یافت که به عناصری بسیار حائز اهمیت و آینده‌ساز تبدیل شده‌اند.

با نگاهی گذرا به مبادلات و بازارهای ارزی کنونی، به سرعت با واژه ارز دیجیتال آشنا خواهید شد. واژه‌ای که اگرچه محدود به دو لغت است اما دنیایی را در آن سوی خود دارد که پژوهشگران مالی

زمانی که به تاریخ تکاملی بشر و روندی که در طی سالیان متمادی برای پیشرفت و گسترش طی نموده است نگاهی می‌اندازیم، می‌توانیم سیر تکاملی پول را نیز به گونه‌ای مشهود نظاره‌گر باشیم. پول، واژه‌ای که در طی دوره‌های زمانی اشکال متفاوتی را به خود گرفته است و اکنون مسئله‌ای بسیار مانوس با جامعه مدرن است. امروزه می‌توان اشکال

مترجم:

ادریس کریمی قره‌عمر

را به مطالعات بسیاری فراخوانده است. ارز دیجیتال که به صورت واحدهای الکترونیکی در بستر دیجیتال ذخیره و منتقل می‌شود، روشی قابل دسترس و فوری برای انتقال وجوه و انجام مبادلات در مقیاس‌های متفاوت از جمله فراتر از مرزهای بین‌المللی را فراهم می‌آورد. ارز دیجیتال و زیرشاخه‌های آن، به سرعت و به شکلی روزافزون در حال گسترش در جامعه جهانی هستند. زمانی که صحبت از ارزهای دیجیتال به میان می‌آید، نمی‌توانیم از رمزارزها^۱ به راحتی عبور کنیم. می‌توان گفت رمزارزها که نوعی ارز دیجیتال غیرمتمرکز^۲ هستند، با هدف محدودسازی عمدی توانایی دولت‌ها در امور پولی شهروندان طراحی شده‌اند. سازندگان این سیستم‌های پولی، دولت‌ها و بانک‌های مرکزی را عامل نقص‌های موجود سیستم مالی می‌دانند و سعی در حذف کنترل دولتی بر روی سیستم پولی و همچنین حذف واسطه‌ها دارند. کاربران این ارزها به خوبی با کاربردها، ویژگی‌ها و فرصت‌های آن آشنایی دارند، به گونه‌ای که با نگاهی سطحی به مبادلات صورت گرفته و جامعه مالی، بیش از پیش شاهد گسترش این نوع از ارزها هستیم. در میان توسعه گسترده این ارزها، جامعه جهانی با مسئله‌ای مواجه است که آینده مالی جهان را در هاله‌ای از ابهامات و مسائل پیچیده قرار می‌دهد. با حضور و گسترش روزافزون رمزارزها، آینده ارزهای فعلی نظیر دلار که بخش مهمی از ساختار بازارهای مالی جهانی را تشکیل می‌دهند چه خواهد شد؟ آیا در آینده‌ای نه چندان دور باید شاهد مرگ ارزهای دگرگون‌کننده اقتصادی نظیر دلار، یورو، پوند و سایر ارزهای مطرح جهانی باشیم؟ آینده ارزی جهان به چه صورت رقم خواهد خورد؟

رمزارزها در تقابل با دولت‌ها

برای پرداختن به آینده ارزی جهان، در ابتدا باید به هدف اصلی رمزارزها بپردازیم. ارزی‌هایی که به سرعت در حال مطرح شدن در سطح جهانی هستند و روزبه‌روز بر میزان مقبولیتشان در جامعه مالی افزوده می‌شود، چه اندیشه‌ای را در سر می‌پرورانند؟ در بین طراحان ارزهای رمزپایه دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد اما به طور کلی و خلاصه می‌توان گفت نظر آنها این است که عامل مشکلات موجود، پول متمرکز و تحت کنترل دولت است و ارز رمزپایه راه‌حل این مشکل است. در حقیقت طراحان رمزارزها بر این باور هستند که بانک‌های مرکزی و سیستم‌های نظارتی عامل اصلی مشکلات موجود در زمینه‌های مالی هستند و با طراحی سیستم‌های رمزپایه، سعی در حذف مداخله آنها و ایجاد فضایی عاری از تأثیرات بانک‌های مرکزی و واسطه‌ها دارند. ارزهای رمزپایه امروزی، دولت‌ها را آن گونه که متعارف است مورد توجه قرار نمی‌دهند و اجازه مداخله به بانک‌های مرکزی و سایر سازمان‌های نظارتی در مدیریت ارز را آن طور که اکنون در سیستم ارزی رایج است نمی‌دهند.

با ظهور طلای دیجیتال ساتوشی ناکاموتو^۳، یعنی بیت‌کوین^۴، نگرانی صاحبان ارزهای سلطه‌گر جهانی از به خطر افتادن جایگاهشان بر دنیای مالی جهان شروع شد. بیت‌کوین، نامی بسیار آشنا برای فعالان بازارهای ارزی، تحلیلگران را به چالش جدی تغییر در سیستم پولی جهانی کشانده است. طرفداران بیت‌کوین ادعا می‌کنند که این ارز به عنوان ارز ذخیره جهان^۵، جایگزین دلار خواهد شد. بسیاری از افراد در جامعه رمزنگاری بر این باورند که ارزهای رمزپایه برای رسیدن به مقیاس جهانی تکامل می‌یابند

و به زودی شاهد خواهیم بود که جایگزین دلار آمریکا به عنوان ارز ذخیره جهانی، بیت‌کوین یا ارز رمزپایه دیگری خواهد شد. اگر سیستم رمزپایه بتواند به سیستم ارزی جهانی تبدیل شود، هیچ ملت واحدی متولی آن نخواهد بود. بلکه این سیستم جدید در مقیاس جهانی برای خدمت به همه دولت‌ها و مردم جهان عمل خواهد کرد. پیدایش ارزهای دیجیتال، ظهور بیت‌کوین و احتمالات پیش‌بینی شده از جایگزینی رمزارزها به عنوان پول رایج بین‌المللی، همگی باعث شد تا مسئله ارز دیجیتال تنها یک تغییر ساده در سبک پولی نباشد. زمانی که توجه و تمرکز افراد به سمت بیت‌کوین و سایر رمزارزها معطوف شد، دولت‌ها و به ویژه ایالات متحده با چالشی جدی مواجه شدند. با گسترش و توسعه رمزارزها، اختیارات دولت‌ها نیز در زمینه کنترل ارزی تقریباً پایان پیدا می‌کند و این مسئله به هیچ عنوان خوشایند دولت‌هایی نخواهد بود که گردانندگان اصلی ارزهای سلطه‌گر هستند.

گسترش رمزارزها و افزایش مقبولیت روزافزون آنها، برای برخی از تحلیلگران نشانه‌ای از یک جنگ ارزی بزرگ است؛ جنگی که در آن رمزارزها در یک سو و صاحبان ارزهای سلطه‌گر جهانی به ویژه دلار، در سوی دیگر قرار دارند. مسئله رمزارزها می‌تواند جنگی باشد که دولت‌ها ناچاراً در آن سهیم هستند، زیرا جایگزینی رمزارزها یک تغییر ساده در سبک پولی نیست، بلکه می‌تواند تغییری در سرنوشت آینده مالی جهان باشد. بنابراین می‌توان گفت که رقم خوردن آینده ارزی جهان با رمزارزها، به این سادگی‌ها امکان‌پذیر نخواهد بود.

ایستادگی و یا نابودی دلار؟

اگرچه رمزارزها و سایر ارزهای دیجیتال، در پی قرارگیری در جایگاه تمامی ارزها به‌عنوان یک سیستم پولی جدید هستند اما در این بین مانع بزرگی وجود دارد که باید بیش از سایر ارزها به آن پرداخته شود و آن مانع، غول بزرگ دلار است. حال که ما متصور جنگی ارزی میان رمزارزها و ارزهای مطرح جهانی شدیم، وضعیت دلار به‌عنوان ارزی جهانی و قدرتمند در این نبرد چگونه خواهد بود؟ دلار، واحد پولی است که ستون فقرات سیستم مالی جهانی را تشکیل می‌دهد. تاکنون دلار علی‌رغم بحران‌های گسترده در بازارهای نوظهور در دهه ۱۹۹۰ و تحولات مالی اواخر ۲۰۰۰، به‌طور کلی مرکز تک‌قطبی سیستم پولی بین‌المللی بوده است. با اینکه طی چند دهه گذشته، تلاش‌های زیادی برای از بین بردن دلار به‌عنوان اصلی‌ترین ارز ذخیره جهان صورت گرفته است اما این تلاش‌ها تاکنون بسیار بی‌نتیجه بوده است. مدت‌ها قبل از رسیدن بیت‌کوین، پوند انگلیس، ین ژاپن، یورو اسپانیا و اکنون یوان چین

وجود داشتند اما هیچ‌یک از این ارزها به‌تنهایی یا با هم، قادر به از بین بردن یا کاهش سلطه دلار نبودند. حتی اگر یورو جایگزین بسیاری از ارزها در منطقه یورو شد، تأثیر خالص آن بر سلطه دلار بسیار ناچیز بود. با اوج گرفتن اقتصاد چین (یعنی دومین اقتصاد بزرگ در جهان)، برخی آرزو داشتند که روزهای سلطنت دلار به پایان خود رسیده باشد اما یوان نیز تاکنون نتوانست آن‌طور که امید بود، به برکناری کامل دلار منجر شود. دلار در طول دوره پس از جنگ جهانی دوم نقش غالب در سیستم پولی بین‌المللی را داشته است اما با این حال، در چند دهه گذشته عوامل مختلفی به افزایش عدم اطمینان در مورد آینده دلار کمک کرده‌اند تا بحث‌های نظری گسترده‌ای در مورد اتمام سلطه‌گری دلار آغاز شود. با وجود سلطه دلار بر سیستم مالی جهانی، پیامدهای مالی و اجتماعی تحقق یافته GFC نیز علاقه به جست‌وجوی یک گزینه مناسب به‌جای دلار آمریکا را افزایش داد. برخی از تحلیلگران پیش‌بینی می‌کنند که طی چند سال آینده بازارها، اعتماد به دلار را

از دست خواهند داد. گلدمن ساچس در جولای ۲۰۲۰ اظهار داشت: «دلار آمریکا در آستانه از دست دادن موقعیت خود به‌عنوان ذخیره جهانی است، زیرا نگرانی‌های تورم در ایالات متحده افزایش می‌یابد.»

دولت‌ها و افراد زیادی نیز از این سلطه‌گری دلار ناراضی هستند. یکی از اصلی‌ترین درخواست‌های ارز دیجیتال از سوی دولت‌هایی مانند چین و روسیه است که خواستار برچیده شدن سلطه دلار هستند. ارز دیجیتال به این دولت‌ها امکان گرفتن عنوان ارز ذخیره جهانی از دلار را می‌دهد. آنها به‌خوبی می‌دانند که ارز دیجیتال چگونه می‌تواند به آنها کمک کند و دلار را به‌عنوان ارز ذخیره جهان از تخت سلطنت پایین بیاورد. آنها از اینکه دلار آمریکا از عنوان ارز ذخیره جهانی برخوردار است بسیار ناراضی هستند. آنها احساس می‌کنند این وضعیت ایالات متحده، یک مزیت ناعادلانه نسبت به سایر دولت‌ها است و ادعا می‌کنند که ایالات متحده بارها از وضعیت خود به‌عنوان صادر کننده ارز ذخیره به ضرر

ملت‌های دیگر استفاده کرده است.

با توجه به ویژگی‌هایی که ارزهای دیجیتال می‌توانند ارائه دهند، می‌توان گفت که جایگزینی منطقی برای دلار آمریکا یک ارز ذخیره جهانی دیجیتال است. اگرچه دلار آمریکا بیش از نیم‌قرن است که از وضعیت هژمونیک برخوردار است اما به لطف موفقیت گسترده بیت‌کوین و سایر ارزهای رمزپایه، بسیاری معتقدند که روزهای سلطه دلار به انتهای خود رسیده و بیت‌کوین می‌تواند به ارز ذخیره تبدیل شود. جامعه رمزنگاری ادعا می‌کند که بیت‌کوین بهترین گزینه برای دلار است. دولت‌های چین و روسیه نیز به خوبی می‌دانند که ارز دیجیتال، بهترین راه برای به‌چالش کشیدن سلطه دلار است. یک ارز دیجیتال جهانی می‌تواند صریحاً به هژمونی دلار حمله کند و به برکناری آن منجر شود.

با وجود تمام امیدهایی که به جایگزینی رمز ارزها در سیستم پولی جهانی و به‌ویژه دلار وجود دارد، برخی از تحلیلگران این احتمال را در آینده‌ای نزدیک رد می‌کنند. مارک چندلر، استراتژیست ارشد بازار ارز و نویسنده کتاب *Making Sense of the Dollar* در یک گفت‌وگوی رسمی اظهار کرد: «دلار بزرگ‌ترین، عمیق‌ترین و شفاف‌ترین پشتوانه بازار اوراق قرضه دولتی است. من فقط نمی‌دانم که بیت‌کوین چگونه می‌تواند از این منظر جایگزین دلار آمریکا شود.» گیتا گوپینات، اقتصاددان ارشد صندوق بین‌المللی پول، در مجله فایننشیال تایمز گفت: «اگرچه ارزهای رمزپایه به‌صورت امکانی حیرت‌آور ظاهر شده‌اند اما فاقد زیرساخت‌ها و مقبولیت جهانی لازم برای قرارگیری به‌جای دلار به‌عنوان ارز برتر ذخیره جهانی

هستند.» درست است که در طی چند سال گذشته و در بین سرمایه‌گذاران و بازرگانان، علاقه به بیت‌کوین و سایر رمز ارزها وجود داشته است اما اعتیاد بی‌چون و چرای مردم و ملت‌ها به دلار آمریکا در طی بیش از یک قرن گذشته، انکارناپذیر است.

بانک دولچه، یکی از برترین بانک‌های جهان، اظهار می‌دارد که در بررسی‌های صورت گرفته به‌نظر می‌رسد مردم هنوز پول نقد می‌خواهند. دو سوم از افراد مورد بررسی، با توجه به عدم اطمینان اقتصادی پیرامون جنگ تجاری آمریکا و چین، درگیری‌ها در خاورمیانه و تأثیرات احتمالی برگزیت، افزایش منابع نقدی را در نظر گرفته‌اند. بانک دولچه استدلال می‌کند که بعید است پول نقد به این زودی از بین برود. [۱۱]

دولت‌ها کنار نمی‌ایستند

دانستیم که از دیدگاه طراحان رمز ارزها عامل مشکلات موجود مالی، دولت‌ها و سایر واسطه‌های ارزی هستند و همچنین یکی از اهداف ارزهای رمزپایه نیز حذف این‌گونه واسطه‌ها از سیستم مالی است اما آیا تصور می‌کنید که دولت‌ها به سادگی از انحصاری که طی چندین هزار سال گذشته در ساخت و صدور پول داشتند و مزایای بی‌شمار آن دست خواهند کشید؟ دولت‌ها (صاحبان ارزهای برتر جهانی)، مقاومت جدی در برابر این امر را نشان خواهند داد. بدون شک دولت‌ها تدبیری برای این موضوع خواهند اندیشید. شاید تاکنون نیز در حال آماده‌سازی مقدمات یک نبرد در زمینه ارزها برای حفظ سلطه خود هستند. فارغ از این‌که بخواهیم به ارزی بیندیشیم که برای جهانیان و ملت‌ها منفعت بیشتری را به‌همراه دارد، باید

بدانیم کسانی که اکنون صاحبان قدرت هستند، نمی‌خواهند از تخت سلطنت خود بدین‌گونه کنار بیایند. این مسئله خوشایند ما باشد یا نباشد، باید بپذیریم که دولت‌ها متصدیان دنیا هستند. آنها نمی‌خواهند کنترل خود را در سیستم پولی جهانی کنار بگذارند و اجازه دهند این سیستم توسط ارزهای رمزنگاری شده تصاحب شود. آنها بر این باورند که سیستم ارزی باید به‌گونه‌ای طراحی شود که بانک‌های مرکزی بتوانند از ابزارهای سیاست پولی برای نظارت و کنترل سیستم ارزی استفاده کنند، اگرچه این مسئله ممکن است در تضاد با اهداف طراحان رمز ارزها باشد.

هیچ‌گونه تضمینی نیست که آینده، آن‌گونه که طراحان و حامیان رمز ارزها می‌خواهند پیش برود. آنها سیستمی را طراحی کردند تا از فناوری برای کاهش قدرت دولت‌ها استفاده شود اما باید بدانیم که فناوری، یک شمشیر دو لبه است؛ همان‌گونه که فناوری می‌تواند برای محدود کردن قدرت دولت استفاده شود، همان‌گونه نیز می‌تواند برای طراحی سیستم پولی مورد استفاده گیرد. که قدرت دولت‌ها را افزایش دهد. ارزهای دیجیتال همان‌گونه که می‌توانند دولت‌ها، بانک‌های مرکزی و واسطه‌ها را حذف کنند، همان‌گونه نیز می‌توانند بازوی کمکی برای افزایش قدرت دولت‌ها شوند! برای مثال اگر دولت‌ها ارز دیجیتال خود را گسترش دهند، آن زمان است که این فناوری نه تنها در اختیار کامل دولت‌ها قرار خواهد گرفت بلکه می‌تواند کیلومترها از خواسته واقعی طراحان رمز ارزها و ساتوشی فاصله بگیرد و در تقابل با رمز ارزها به‌پاخیزد. اکنون نیز بسیاری از کشورها در حال راه‌اندازی (CBDC (Central Bank Digital Currency

خود هستند. CBDC، ارز دیجیتال بانک مرکزی یک کشور است که در حقیقت معرف ارز سنتی آن کشور است اما در قالب دیجیتال. CBDCها اساساً با ارزهای رمزی پایه متفاوت هستند. رمزارزها غیرمتمرکز هستند، اما بانک مرکزی با تمرکز دایمی از ارزهای دیجیتال موافق نیست و CBDC ماهیتی متمرکز دارد. دلایل بسیاری برای ایجاد این ارزها توسط بانکهای مرکزی وجود دارد که یکی از آنها، ایجاد حالت دفاعی در برابر رمزارزها می باشد. بانکهای مرکزی نمی خواهند از صحنه ارزی حذف شوند و معتقدند که رمزارزها با کاهش سیستم کنترلی، می توانند تنش‌هایی را در سیستم‌های نظارتی ایجاد کنند. موفقیت CBDCها می تواند سکوی پرشی برای بانکهای مرکزی و در نهایت دولت‌ها باشد. این فناوری می تواند به سود برخی از دولت‌ها و به ضرر برخی دیگر باشد. برای مثال، استفاده ایالات متحده از ارز دیجیتال می تواند نه تنها منجر به نابودی دلار نگردد، بلکه برای ایالات متحده سود چشمگیری را نیز داشته باشد. این ارزها به ایالات متحده اجازه می دهد تا به طور قابل توجهی برنامه خود را پیش برد و بسیار بیشتر جریان پول بین‌المللی را کنترل کند. این مسئله می تواند به شکل یک دلار دیجیتال رقم بخورد. ایالات متحده با یک دلار دیجیتال ممکن است هم‌مونی خود را بر روی سیستم مالی جهانی، برای یک قرن دیگر نیز تضمین کند.

در مثالی دیگر می توان نگاهی به چین انداخت؛ چین در حال کار بر روی یک ارز دیجیتال با پشتیبانی بانک مرکزی خود است که می تواند به عنوان یک ابزار قدرتمند یا نرم مورد استفاده قرار گیرد. در حقیقت، اگر شرکت‌هایی که در چین تجارت می کنند مجبور به پذیرش یوان

دیجیتال شوند، می توانند برتری دلار در بازار مالی جهانی را از بین ببرند. در مورد این که ارز دیجیتال برای دولت‌های مختلف سود است یا تهدید، می توان گفت این مسئله شبیه به یک جنگ تسلیحاتی است. تسلیحات در یک جنگ، بسته به این که زودتر در دست کدام یک از طرفین جنگ قرار می گیرد، می تواند هم سودمند باشد و هم به تهدید منجر شود؛ در اینجا نیز بستگی دارد کدام یک از صاحبان ارزهای مطرح جهانی، زودتر به استفاده و به کارگیری هوشمندانه و صحیح این ارزها پردازند. مسئله‌ای که مشهود است، برتری دولتی است که بتواند یک ارز دیجیتال با قابلیت تبدیل به ارز ذخیره جهانی معرفی کند. شاید معرفی چنین ارزی بتواند برای سالیان سال، هم‌مونی ارز برتر را از آن خود کند.

و اما در آینده ...

با این که با ظهور رمز ارزها و مطرح شدن روزافزون آنها (به ویژه بیت کوین) موجب شد تا افراد زیادی از دیدن آینده مستقل برای ارزها و ایجاد یک ارز واحد جهانی بدون دخالت دولت‌ها به وجد بیایند، به نظر می رسد که نمی توان آینده را بدون دولت‌ها متصور شد. بسیاری بر این باورند که جنگ ارزی امروز، جنگی بین ارزهای دیجیتال (رمزارزها) و ارزهای مطرح جهانی است. در حالی که شاید واقعیت، به گونه‌ای دیگر به تصویر کشیده شده باشد. معدود افرادی بر این باورند که جنگ ارزی امروز، بین خود دولت‌ها برای تصاحب یک قدرت برتر به شکل ارز دیجیتال است. به عبارت دیگر می توان گفت که مسئله تقابل بین بیت کوین و دلار یا تقابل بین سایر رمزارزها با ارزهای مطرحی همچون یورو، پوند و یوان نیست؛ وضعیت موجود، جنگی برای حذف دولت‌ها نیست بلکه نبرد

کنونی، نبردی میان خود دولت‌ها است برای آن که به قدرتی برتر دست پیدا کنند و شاید بتوانند ارزی با ویژگی‌های بهتر را جایگزین دلار کنند؛ ارزی که باز هم تحت کنترل خود دولت‌ها باشد اما دیگر دلار نباشد. بنابراین جامعه مالی شاید تا سال‌ها نیز نتواند به حذف دولت‌ها، بانکهای مرکزی، سیستم‌های نظارتی و در نهایت ارزهای مطرح جهان توسط رمزارزها بیندیشد.

چشم‌انداز طراحان ارزهای رمزنگاری شده، تبدیل این ارزها به سیستم غالب ارزی است زیرا آنها معتقدند که به زودی و به طور گسترده مشخص می شود که این ارزها جایگزینی برتر برای ارزهایی هستند که اکنون توسط دولت‌ها ارائه می شوند. آنها بر این باورند که جهان به زودی به برتری ارزهای رمزی پایه پی خواهد برد و ارزهای صادر شده توسط دولت‌ها در نهایت به نفع ارز رمزی پایه غیرمتمرکز کنار گذاشته خواهد شد. با وجود آن که طراحان رمزارزها و برخی از تحلیلگران، امید بسیاری به مطرح شدن این ارزها در جهان دارند و آنها را جایگزینان زود هنگام ارزهایی همچون دلار و یورو می دانند اما باید اظهار داشت که پیش‌بینی آینده ارزهای مطرح جهانی کار آسانی نیست. با تمامی امیدواری‌هایی که حامیان رمزارزها دارند، ما نمی دانیم که آینده ارزهایی همچون دلار، یورو، پوند و سایر ارزهای مسلط بر جامعه مالی جهانی چیست اما مسئله‌ای که می توان تا بدین جا نتیجه گرفت این است که رمزارزها، نمی توانند به این زودی‌ها در جایگاه سیستم ارزی جهانی قرار گیرند، اگر چه در آینده‌های دور شاید بتوان بیش از پیش به سیستم رمزارزی جهانی و برچیده شدن ارزهای مطرح اندیشید.

